

Therapietrouw in de behandeling van bipolaire stoornissen

Refereermiddag SCBS 3 oktober 2019

Just Wernand

Definities therapietrouw

- Mate waarin patiënt gezondheidsadviezen opvolgt (Haynes 1979)
- Op de juiste wijze opvolgen van een medisch voorschrift
- De mate waarin het daadwerkelijk innemen van het geneesmiddel overeenstemt met het doseringsvoorschrift (farmacologie)

Vormen van therapie-ontrouw

- Patiënt onttrekt zich aan de behandeling
- Patiënt houdt zich deels wel en deels niet aan afspraken over de behandeling
- Patiënt komt onregelmatig op afspraken
- Patiënt gebruikt medicatie onregelmatig, te veel of te weinig of op verkeerde wijze

- Behandelaren zijn geneigd de therapietrouw van hun patiënten te overschatten
- Patiënten overschatten hun eigen therapietrouw

Van alle tijden

- Hippocrates hield zijn studenten voor dat ze hun patiënten niet moesten geloven, omdat die doorgaans ‘ liegen over het volgen van voorschriften en innemen van voorgeschreven medicijnen’
- Stichting Farmaceutische Kengetallen 2016: 21 % van alle hartpatiënten haalt antihypertensiva en 22 % van diabetespatiënten haalt antidiabetica niet regelmatig op bij de apotheek
- RIVM (2015): 60 % van alle patiënten met te hoge bloeddruk slikken na twee jaar hun medicijnen nog continu
- Bij secuur medicatie gebruik door patiënten met COPD, hartkwalen en diabetes besparing op korte termijn 250 tot 400 miljoen euro per jaar aan ziekenhuisopnames

Psychofarmaca

- Helpt patiënten die waren gestart met een SSRI stopt < 6 maanden (SFK, 2017)
- Therapietrouw bij lithium gebruik: 40-80 %; Carbamazepine: 65 – 80 %
- Therapietrouw bij psychiatrische patiënten is vergelijkbaar met therapietrouw bij andere patiënten populaties

Meten therapietrouw

- **Subjectief:**
  - Rapportage patiënt
  - Indruk van behandelaar
  - Bijwerkingen
- **Objectief:**
  - Spiegels
  - Elektronische registratie
  - Registratie van aantal tabletten dat wordt afgehaald bij apotheek

Consequenties therapie-ontrouw

- Recidiveren episodes
- Toename van stemmingsschommelingen
- Hospitalisatie
- Suicide / geweldsincidenten
- Relationale problemen
- Verlies werk / inkomen
- Financiële crises

Redenen therapie-ontrouw

- **Patient-gerelateerd**
  - Voorgeschiedenis van therapie-ontrouw
  - Kennis over aandoening
  - Attitude tov aandoening
  - Jonge leeftijd
  - Alleenstaand / gebrekkig steunsysteem
  - Laag opleidingsniveau
  - Financieel

Redenen therapie-ontrouw

- **Ziekte- gerelateerd**

- Episode
- Jonge leeftijd
- Recente diagnose
- Vroeg stadium in behandeling
- Opnames
- Weinig / milde episodes
- Gering ziektebesef/ inzicht/ ontkenning
- Vergeetachtig / chaotisch
- Wantrouwen
- Verhoogde stemming
- Grootheidsideeën in voorgeschiedenis
- Behandeling onvoldoende effectief/ therapieresistentie
- Middelen gebruik
- Comorbide persoonlijkheidsproblematiek

Redenen therapie-ontrouw

- **Medicatie-gerelateerd**

- Duur behandeling
- Bijwerkingen
- Polyfarmacie / ingewikkelde doseringsschema's
- Onvoldoende werkzaamheid
- Beschikbaarheid / Aflevering van preparaten van verschillende producenten
- Onhandige verpakking
- Prijs

- **Behandelaar-gerelateerd**

- Attitude
- Continuïteit behandeling/ behandelaar
- Therapeutische relatie

Samenvatting onderzoek therapietrouw

- Enig inzicht in voorspellers therapie-ontrouw maar geen eenduidig profiel van therapie-ontrouwe patiënt
- Zoals iedere patiënt therapietrouw kan zijn zo kan ook iedere patiënt therapie-ontrouw zijn
- Ruim twee derde van patiënten tonen spontaan therapietrouw
- Attitude van patiënt jegens aandoening en behandeling van belang voor effect van behandeling en prognose

Optimaliseren therapietrouw

- Verantwoordelijkheid van behandelaar
- Voorafgaand aan start behandeling gezamenlijk afwegingsproces met patiënt en naast. Aandacht voor acceptatie aandoening en ambivalenties.
- Verstrekken van duidelijke informatie te verwachten werking/ bijwerkingen. voorlichting structureren/ afstemmen op begripsniveau. AV superieur aan schriftelijke info. Follow-up belangrijk: laagdrempelig contact bij start farmacotherapie
- Informeren naar verwachtingen van patiënt en naaste
- **Betrekken van belangrijke anderen**
- Monitoren en regelmatig evalueren van effect behandeling / bijwerkingen
- Regelmatig inschatten risico's voor therapie-ontrouw
- Samenwerking apotheek; zoeken naar passende toedieningsvorm

